

**AXBOROT TEXNOLOGIYALARI SOHASIDA LOYIHALARNI
BOSHQARISHNING O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI**

Olimova Dildora Turginboyevna

O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasi huzuridagi

Biznes va tadbirkorlik oliy maktabining MBA - global menejment mutaxassislikligi
tinglovchisi

olimovadildoer@gmail.com

Annotatsiya: maqolada axborot texnologiyalari (IT) sohasi loyihalarni boshqarish uchun muammolar va imkoniyatlar tahlil etiladi, shuningdek, maqolad ushbu xususiyatlarni, jumladan texnologik o'zgarishlarning tez sur'atlarini, IT-loyihalarining murakkabligini, tezkor metodologiyalarning ahamiyatini va manfaatdor tomonlarni jalb qilishning ahamiyatini o'rganiladi. Ushbu omillarni tahlil qilib, maqola IT-loyihalarni boshqarish nafaqat an'anaviy tamoyillarga rioya qilishni, balki texnologiyaning dinamik tabiatiga moslashish uchun moslashuvchan va moslashuvchan yondashuvni talab qilishini ta'kidlaydi. Bundan tashqari, maqolada IT-loyihalarini muvaffaqiyatli amalga oshirishda aloqa, risklarni boshqarish va resurslarni taqsimlashning roli muhokama qilinadi. Ushbu tadqiqot orqali biz loyiha menejerlari, IT-mutaxassislari va texnologik landshaftda loyihalarni boshqarish amaliyotini yaxshilashga intilayotgan tashkilotlar uchun tushunchalar berishni maqsad qilganmiz.

Kalit so'zlar: boshqaruv, menejerlik, texnologiya, loyihalar.

**ОСОБЕННОСТИ УПРАВЛЕНИЯ ПРОЕКТАМИ В ОБЛАСТИ
ИНФОРМАЦИОННЫХ ТЕХНОЛОГИЙ**

Олимова Дилдора Тургинбоевна

Студентка MBA – специальности глобального менеджмента Высшей школы
бизнеса и предпринимательства

При Кабинете Министров Республики Узбекистан

olimovadildoer@gmail.com

***Аннотация:** в этой статье анализируются проблемы и возможности управления проектами в области информационных технологий (ИТ) и исследуются эти характеристики, в том числе быстрые темпы технологических изменений, сложность ИТ-проектов, важность гибких методологий и важность взаимодействия с заинтересованными сторонами. Анализируя эти факторы, в статье подчеркивается, что управление ИТ-проектами требует не только соблюдения традиционных принципов, но и гибкого и гибкого подхода для адаптации к динамичному характеру технологий. Кроме того, в статье рассматривается роль коммуникации, управления рисками и распределения ресурсов в успешной реализации ИТ-проектов. Посредством этого исследования мы стремимся предоставить информацию менеджерам проектов, ИТ-специалистам и организациям, стремящимся улучшить методы управления проектами в технологическом ландшафте.*

***Ключевые слова:** менеджмент, менеджмент, технологии, проекты.*

**DISTINCTIVE CHARACTERISTICS OF PROJECT
MANAGEMENT IN THE FIELD OF INFORMATION TECHNOLOGY**

Olimova Dildora Turginboevna

Student of the MBA - global management specialty of the Higher School of Business
and Entrepreneurship

Under the Cabinet of Ministers of the Republic of Uzbekistan

olimovadildoia@gmail.com

Abstract: *this article analyzes the challenges and opportunities for information technology (IT) project management and explores these characteristics, including the rapid pace of technological change, the complexity of IT projects, the importance of agile methodologies, and the importance of stakeholder engagement. Analyzing these factors, the article emphasizes that IT project management requires not only adherence to traditional principles, but also a flexible and flexible approach to adapt to the dynamic nature of technology. In addition, the article discusses the role of communication, risk management and resource allocation in the successful implementation of IT projects. Through this research, we aim to provide insights for project managers, IT professionals, and organizations seeking to improve project management practices in the technology landscape.*

Key words: *management, management, technology, projects.*

KIRISH

Axborot texnologiyalari (IT) sohasida amalga oshirilayotgan loyihalar, tashkilotlar uchun samarali raqobatbardoshlikni ta'minlashda muhim o'rin tutmoqda, dunyo bo'ylab va ayniqsa, O'zbekistonda raqamli transformatsiya,

innovatsiyalar va iqtisodiy rivojlanishni tezlashtirishga yordam bermoqda. IT loyihalari ko‘plab sohalarda muvaffaqiyatli qo‘llanilmoqda va yangi texnologiyalarni joriy etish orqali samaradorlikni oshirish, xizmat ko‘rsatish sifatini yaxshilash, ma’lumotlar xavfsizligini ta’minlash va iqtisodiy barqarorlikni kuchaytirishga xizmat qilmoqda. Ushbu loyihalarni muvaffaqiyatli amalga oshirish uchun zamonaviy boshqaruv modellari zarur bo‘lib, ular IT sektori talablariga moslashtirilgan va murakkab, tez o‘zgaruvchan muhitda samarali ishlashni ta’minlaydi. Bugungi tezkor raqamli landshaftda Axborot Texnologiyalari (IT) sohasi turli sohalarda innovatsiyalar va samaradorlikni oshirishda muhim rol o‘ynaydi. IT-loyihalarini muvaffaqiyatli amalga oshirish texnologiyani operatsion mukammallik va raqobatbardosh ustunlik uchun ishlatishni maqsad qilgan tashkilotlar uchun juda muhimdir. Biroq, IT-dagi loyihalarni boshqarish an’anaviy loyihalarni boshqarish amaliyotidan ajralib turadigan noyob muammolar bilan tavsiflanadi. Tez texnologik taraqqiyot, manfaatdor tomonlarning murakkab dinamikasi va moslashuvchan metodologiyalarga bo‘lgan ehtiyoj kabi omillar IT-loyihalarini rejalashtirish, amalga oshirish va monitoring qilish usullariga sezilarli ta’sir ko‘rsatadi. Ushbu maqola tezkor amaliyotlar, uzluksiz integratsiya, risklarni boshqarish va moslashuvchan rejalashtirish kabi elementlarga e’tibor qaratgan holda, ayniqsa IT sektorida loyihalarni boshqarishning o‘ziga xos xususiyatlarini aniqlash va tahlil qilishga qaratilgan. Ushbu xususiyatlarni tushunib, loyiha menejerlari va tashkilotlari o‘zlarining strategiyalarini yaxshilashlari mumkin, bu esa loyihaning yanada muvaffaqiyatli natijalariga olib keladi.

ASOSIY QISM

Loyiha boshqaruvi turli sohalarda muhim intizomga aylandi, uning roli Axborot texnologiyalari (IT) sohasida tobora ko‘proq namoyon bo‘lmoqda. IT sektori jadal texnologik taraqqiyot, dinamik muhit va innovatsiyalarga katta tayanish bilan ajralib turadi. Binobarin, ushbu sohadagi loyihalarni boshqarish amaliyotlari o‘ziga xos xususiyatlarga ega bo‘lib, ularni loyihani boshqarishning an'anaviy yondashuvlaridan ajratib turadi. IT sohasida loyihalarni boshqarishning eng muhim o‘ziga xos xususiyatlaridan biri bu tezkor metodologiyalarning keng qo‘llanilishidir. Chiziqli va ketma-ket yondashuvga amal qiladigan an'anaviy sharshara modeli talablar tez-tez va oldindan aytib bo‘lmaydigan darajada o‘zgarishi mumkin bo‘lgan muhitda ko‘pincha etarli emasligini isbotlaydi. Scrum va Kanban kabi Agile metodologiyalari iterativ rivojlanishga ustuvor ahamiyat beradi, bu esa jamoalarga rivojlanayotgan talablar va natijalarga moslashish imkonini beradi. Ushbu metodologiyalar o‘zaro funktsional hamkorlikni va doimiy fikr-mulohazalarni rag‘batlantiradi, bu esa mijozlar ehtiyojlari va bozor sharoitlari doimiy ravishda o‘zgarib turadigan sohada muhim ahamiyatga ega. Misol uchun, odatiy tezkor loyihada jamoalar sprint deb ataladigan qisqa tsikllarda ishlaydi, bu ularga mahsulotning funktsional o‘lishini muntazam ravishda etkazib berishga imkon beradi. Ushbu moslashuvchanlik loyiha menejerlariga ustuvorliklarni qayta ko‘rib chiqish va manfaatdor tomonlarning fikr-mulohazalari asosida kerakli tuzatishlar kiritish imkonini beradi, bu esa loyiha foydalanuvchi ehtiyojlari va kutganlariga mos kelishini ta’minlaydi.¹ O‘zbekiston hukumati ta’lim sohasida

¹ Davlatova, S. (2024). DORISHUNOSLIK SOHASIDA AXBOROT TEXNOLOGIYALARINING ORNI. SYNAPSES: Insights across the disciplines, 1(4), 221-224.
SJIF:5.219

ham raqamli texnologiyalarni joriy etishga alohida e'tibor qaratmoqda. Bu maqsadlar uchun bir qator loyihalar amalga oshirilmoqda:

- Masofaviy ta'lim: Pandemiya davrida O'zbekistonda masofaviy ta'lim tizimi joriy etilgan bo'lib, barcha maktablar va oliy ta'lim muassasalarida onlayn ta'lim platformalari faoliyat ko'rsatmoqda. Bu jarayonni qo'llab-quvvatlash uchun "ZiyoNet" va boshqa ta'lim platformalari tashkil etildi.
- Raqamli ta'lim platformalarini rivojlantirish: O'zbekistonda dasturlash, robototexnika va boshqa ilg'or texnologiyalarni o'rgatadigan onlayn kurslar va platformalar mavjud. Bu platformalar yoshlarni raqamli kasblarga tayyorlash va global bozor uchun malakali mutaxassislar etishtirishga qaratilgan

IT sohasida manfaatdor tomonlarning ishtiroki an'anaviy chegaralardan oshib ketadi. Manfaatdor tomonlarni aniqlash va boshqarish loyiha boshqaruvining asosiy jihati bo'lsa-da, IT-sanoati loyihaning butun hayoti davomida dinamik ishtirok etishga urg'u beradi. IT loyihalarida manfaatdor tomonlar mijozlar, oxirgi foydalanuvchilar, dasturiy ta'minot ishlab chiquvchilari, tizim arxitektoralari va turli tashqi hamkorlarni o'z ichiga olishi mumkin. Ushbu manfaatdor tomonlarning har biri loyiha muvaffaqiyatiga sezilarli ta'sir ko'rsatishi mumkin bo'lgan noyob istiqbol va tajribaga hissa qo'shadi. Samarali muloqot muhim ahamiyatga ega, chunki u barcha manfaatdor tomonlarning xabardor va ishtirok etishini ta'minlaydi. Agile ramkalar buni odatda kundalik standlar va sprint sharhlari kabi muntazam uchrashuvlar orqali osonlashtiradi, bunda jamoa a'zolari taraqqiyot, qiyinchiliklar va keyingi qadamlarni muhokama qiladi. Ushbu

shaffoflik darajasi nafaqat hamkorlikni rivojlantiradi, balki manfaatdor tomonlarga loyiha natijalarini yaxshilashi mumkin bo'lgan o'z tashvishlari va takliflarini bildirish imkoniyatini beradi.

Xatarlarni aniqlash va boshqarish IT sohasida loyihalarni boshqarishning yana bir o'ziga xos jihatini taqdim etadi. Texnologiyaning tezkor tabiati kutilmagan asoratlarni ehtimoli bilan birgalikda turli xil xavf-xatarlar, jumladan, texnik nosozliklar, ko'lamning o'zgarishi va xavfsizlik tahdidlari uchun qulay zamin yaratadi. Shunday qilib, samarali risklarni boshqarish IT-loyihalarni boshqarishning ajralmas qismidir. Risklarni boshqarish ko'pincha loyiha boshida sodir bo'ladigan an'anaviy metodologiyalardan farqli o'laroq, IT-loyiha menejerlari loyihaning butun hayoti davomida xavflarni doimiy ravishda baholaydilar. Xatarlarni tasniflash va ustuvorligini aniqlash uchun xavf matritsalarini va issiqlik xaritalari kabi vositalar tez-tez qo'llaniladi, bu esa jamoalarga proaktiv ravishda kamaytirish strategiyalarini ishlab chiqish imkonini beradi. Bundan tashqari, tezkor amaliyotlar kundalik faoliyatga xavfni aniqlashni qo'shishni targ'ib qiladi. Uzluksiz xavflarni baholash madaniyatini rivojlantirish orqali IT-guruhlarini muammolarni zudlik bilan hal qilishlari va ularning loyiha natijalariga potentsial ta'sirini kamaytirishlari mumkin. Axborot texnologiyalari moliya sektori uchun yangi imkoniyatlar yaratmoqda. O'zbekistonda FinTech (moliyaviy texnologiyalar) sohasida bir qator innovatsion loyihalar amalga oshirilmoqda:

- Elektron to'lov tizimlari: O'zbekistonda mobil ilovalar orqali to'lovlarni amalga oshirish imkoniyatini yaratadigan loyihalar mavjud. Misol uchun, Click va

PayMe kabi to'lov tizimlari foydalanuvchilarga onlayn to'lovlarni amalga oshirishda qulaylik yaratadi.

- Blokcheyn texnologiyasi: Blokcheyn texnologiyasini bank sohasida qo'llash orqali tranzaktsiyalarni tezlashtirish, shaffoflikni oshirish va xavfsizlikni ta'minlash mumkin. O'zbekistonda blokcheyn texnologiyalarini moliya sohasida kengaytirish borasida loyihalar ishlab chiqilmoqda.

IT-loyihalarni boshqarishda resurslarni taqsimlash maxsus ko'nikmalar va jamoa dinamikasiga bo'lgan ehtiyoj bilan ajralib turadi. IT-loyihalari ko'pincha maxsus texnik tajribani talab qiladi, bu esa loyiha menejerlaridan resurslar mavjudligi va malakalar to'plamini muvozanatlashini talab qiladi. Bu dasturiy ta'minotni ishlab chiqish, veb-dizayn va kiberxavfsizlik kabi sohalarda ko'proq namoyon bo'ladi, bu erda mutaxassislar tez texnologik taraqqiyot bilan hamnafas bo'lishlari kerak. Bundan tashqari, IT loyihalari muvaffaqiyatida jamoa dinamikasi hal qiluvchi rol o'ynaydi. Agile metodologiyalarining birgalikdagi tabiati jamoa a'zolarini vazifalarni egallashga, bilim almashishga va tengdoshlarini qo'llab-quvvatlashga undaydi. O'z-o'zini tashkil etuvchi jamoalarga e'tibor mahsuldorlik va ma'naviyatni oshirishi mumkin bo'lgan mas'uliyat va jamoaviy mas'uliyat hissini uyg'otadi. Shuning uchun loyiha menejerlari o'z jamoalarining imkoniyatlarini maksimal darajada oshirish uchun

ochiq muloqot, jamoaviy ish va uzluksiz o'rganishga yordam beradigan muhitni yaratishi kerak.²

Agil (Agile) yondoshuvi: Agil metodologiyasi IT loyihalarini boshqarishda eng mashhur va samarali yondoshuvlaridan biridir. Ushbu metodologiya shaffoflik, mijozlar bilan doimiy aloqalar va jamoaning o'zaro hamkorligini asosiy tamoyil sifatida qabul qiladi. Agil metodologiyasida, loyihalar kichik va uzluksiz iteratsiyalarda amalga oshiriladi. Har bir iteratsiya (sprint) natijasida qisqa vaqt ichida ishlanadigan, ishlashga tayyor bo'lgan mahsulot yoki xizmat yaratish mumkin. Shunday qilib, Agil metodologiyasi o'zgaruvchan shartlar va yangi talablar bilan tez moslashish imkonini beradi. Scrum: Agil yondoshuvining bir shakli bo'lib, kichik jamoalarda loyihalarni boshqarish va bajarish uchun samarali metodologiya hisoblanadi. Scrum yordamida loyiha boshqaruvchilari o'zgaruvchan talablar, vaqtning cheklanganligi va jamoa a'zolarining o'zaro hamkorligi bilan samarali ishlash imkonini yaratadi. Scrumda "product backlog", "sprint planning", "daily scrum" va "sprint review" kabi bosqichlar mavjud, ular orqali loyiha doimiy ravishda baholanadi va takomillashtiriladi. Kanban: bu Agilga o'xshash yana bir yondoshuv bo'lib, jamoa a'zolari orasida ishlash jarayonini vizualizatsiya qilishga asoslanadi. Kanbanning asosiy afzalligi – bu ishlab chiqilgan ishning har bir bosqichida qaysi vazifa bajarilishi kerakligi ko'rsatiladi, bu esa ishlash jarayonini samarali boshqarish imkonini beradi. Kanban tizimida vazifalar "to do", "in progress", "done" kabi

² Muxammadjonovich, A. S., & Aminboyevich, Y. R. (2023). TA'LIM SOHASIDA LOYIHALARNI BOSHQARISHNING NAZARIY TAHLILI. ОБРАЗОВАНИЕ НАУКА И ИННОВАЦИОННЫЕ ИДЕИ В МИРЕ, 35(7), 11-12.
SJIF:5.219

kategoriyalar bilan belgilangan va bu ishning bajarilishi yaxshiroq nazorat qilinadi. Lean IT: metodologiyasi ish jarayonlaridagi isrofgarchilikni kamaytirishga va mijozlarga qiymat yaratishga qaratilgan. Lean IT – bu IT sohasida resurslarni samarali ishlatish va ortiqcha xarajatlarni kamaytirishga qaratilgan yondoshuvdir. Lean IT tashkilotlarga tezkorlik va samaradorlikni oshirishga yordam beradi. Bu metodologiya resurslarni va vaqtni optimallashtirishni, muammolarni tez aniqlash va hal qilishni ta'minlaydi.

Bilimlarni boshqarish kontsepsiyasi ayniqsa IT-loyihalarni boshqarish sohasida juda muhim bo'lib, texnologiyaning tez evolyutsiyasi oldingi bilimlarni eskirishiga olib kelishi mumkin. Samarali bilimlarni boshqarish amaliyotlari jamoalarga loyihaning butun hayoti davomida o'rganilgan tushunchalar va saboqlarni olish imkonini beradi va doimiy takomillashtirish madaniyatini rag'batlantiradi. ITda hujjatlar uchun omborlarni yaratish, versiyalarni boshqarish tizimlaridan foydalanish va loyihadan keyingi baholashda qatnashish bilimlarni boshqarishga hissa qo'shadigan keng tarqalgan amaliyotdir. Jarayonlarni hujjatlashtirish orqali loyiha menejerlari kelajakdagi loyihalar uchun qimmatli manba yaratishi mumkin, bu esa jamoalarga tuzoqlardan qochish va muvaffaqiyatli strategiyalarni takrorlashda yordam beradi.³ Bundan tashqari, jamoa a'zolari o'rtasida bilim almashishni rag'batlantiradigan muhitni yaratish o'rganish madaniyatini osonlashtiradi va loyihaning umumiy samaradorligini oshiradi. Zamonaviy IT loyihalarini boshqarishda texnologiyalarning roli juda katta. Loyiha

³ Safarova, G. Z. R. (2024). INNOVATSION LOYIHALARNI TEZKOR JORIY ETILISHIDA ASOSIY YONDOSHUVLAR VA STRATEGIYALAR. Oriental renaissance: Innovative, educational, natural and social sciences, 4(10), 136-141.
SJIF:5.219

boshqaruvini samarali qilish uchun turli xil dasturiy ta'minot va vositalar ishlab chiqilgan. Masalan, Trello, Jira, Asana, va Microsoft Project kabi vositalar loyihalarning barcha bosqichlarini, jumladan rejalashtirish, monitoring, va xatarlarni boshqarish kabi jarayonlarni yengillashtiradi. Ushbu vositalar yordamida loyihalarning vaqt va resurslar bo'yicha progressini kuzatish, jamoa bilan aloqani o'rnatish va vazifalarni taqsimlash mumkin bo'ladi. IT loyihalarini boshqarishda zamonaviy metodologiyalar va yondoshuvlar, an'anaviy metodlardan ko'ra samaraliroq va moslashuvchanroq bo'lib, kompaniyalar uchun yuqori samaradorlikni ta'minlaydi. Agil, Scrum, Kanban va Lean kabi metodologiyalar loyiha boshqaruvchilariga IT loyihalarini muvaffaqiyatli amalga oshirishda yordam beradi. Shuningdek, zamonaviy texnologiyalar va xavf boshqaruvi strategiyalari yordamida, loyihalar o'zgaruvchan sharoitlarda ham muvaffaqiyatli bajarilishi mumkin. Kelajakda IT loyihalarini boshqarishda yanada samarali metodologiyalar va texnologik yondoshuvlar rivojlanishi kutilmoqda.

XULOSA

Xulosa qilib aytganda, Axborot texnologiyalarida loyihalarni boshqarishning o'ziga xos xususiyatlari texnologiya sanoatiga xos bo'lgan murakkabliklar va tez o'zgarishlarga mos keladigan moslashuvchan strategiyalar zarurligini ta'kidlaydi. Agile metodologiyalariga, manfaatdor tomonlarning samarali muloqotiga va har tomonlama risklarni boshqarishga e'tibor IT loyihalari duch keladigan muammolarni hal qilish uchun juda muhimdir. Tashkilotlar o'zlarining biznes maqsadlariga erishish uchun tobora ko'proq texnologiyaga tayanar ekan, loyiha boshqaruvining ushbu noyob o'lchovlarini tushunish loyiha

menejerlari uchun zarur bo‘lib qoladi. Ushbu o‘ziga xos xususiyatlarni o‘zlashtirgan holda, soha mutaxassislari loyiha samaradorligini oshirishlari, hamkorlikni rivojlantirishlari va doimiy rivojlanayotgan muhitda loyihalarning qiymat berishini ta’minlashlari mumkin. Ushbu tadqiqot kelajakdagi tadqiqotlar va tez o‘zgaruvchan IT landshafti uchun mo‘ljallangan loyihalarni boshqarish amaliyotini takomillashtirishga qaratilgan amaliy qo‘llanmalar uchun asos yaratadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Davlatova, S. (2024). DORISHUNOSLIK SOHASIDA AXBOROT TEXNOLOGIYALARINING ORNI. SYNAPSES: Insights across the disciplines, 1(4), 221-224.
2. Muxammadjonovich, A. S., & Aminboyevich, Y. R. (2023). TA'LIM SOHASIDA LOYIHALARNI BOSHQARISHNING NAZARIY TAHLILI. ОБРАЗОВАНИЕ НАУКА И ИННОВАЦИОННЫЕ ИДЕИ В МИРЕ, 35(7), 11-12.
3. Safarova, G. Z. R. (2024). INNOVATSION LOYIHALARNI TEZKOR JORIY ETILISHIDA ASOSIY YONDOSHUVLAR VA STRATEGIYALAR. Oriental renaissance: Innovative, educational, natural and social sciences, 4(10), 136-141.